

Лозовский А.Н., Мартощук Н.Н.

Винницький торгово-економічний інститут

Київського національного торгово-економічного університета

УСЛОВИЯ И ФАКТОРЫ КАЧЕСТВА УПРАВЛЕНЧЕСКИХ РЕШЕНИЙ

Аннотация

В данной статье рассмотрены условия и факторы качества управленческих решений, определены факторы, формирующие некачественные управленческие решения, сформулированы основные требования по эффективности управленческих решений. Также рассмотрен сам процесс подготовки и принятия управленческих решений. Предложено собственную экономическую категорию «управленческое решение».

Ключевые слова: управление, управленческое решение, принятие решения, основная задача руководителя, условия качества управленческого решения.

Lozovskyi O.M., Martoshchuk N.M.

Vinnitsia Institute of Trade and Economics,

Kyiv National University of Trade and Economics

TERMS AND FACTORS OF THE QUALITY OF MANAGEMENT DECISIONS

Summary

In this article the terms and factors of quality of management decisions are considered. Factors, which influence the acceptance of off-grade management decisions, are determined. General requirements to increase the efficiency of management decisions are provided. The process of preparation and acceptance of management decisions is considered as well. A broad definition of «administrative decision» is suggested.

Keywords: management, management decision, decision-making, basic task of manager, terms of the quality of management decision.

УДК: 336.71:65.012.12

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

Лукін В.О., Гребенюк К.Ю.

Харківський інститут банківської справи

Університету банківської справи Національного банку України

В статті розглянуто теоретичні та методичні аспекти дослідження фінансової стійкості комерційних банків на прикладі ПАТ КБ «ПриватБанк», здійснено аналіз фінансової стійкості за допомогою системи коефіцієнтів, зроблено висновки щодо стану фінансової стійкості банківської установи.

Ключові слова: коефіцієнт, фінансова стійкість, ліквідність, аналіз.

Постановка проблеми. Банки є невід'ємною частиною економіки, що впливають на загальноекономічний стан країни взагалі. При цьому банки є інструментом прийняття, обробки, упорядкування та розподілу майже всіх фінансових потоків у світі. Таким чином дуже важливо при дослідженні стійкості економіки країни виділяти особливу увагу стійкості банків. На сучасному етапі методологічні підходи до визначення оцінки фінансової стійкості банків є недостатньо розробленими та потребують визначення факторів, що на неї впливають.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням фінансової стійкості комерційних банків приділяли увагу такі вітчизняні науковці, як Вовк В.Я., Герасимович А.М., Дзюблюк О.В., Міщенко С.В., Савлук М.І., Шелудько Н.М. та інші. Але дана проблема потребує подальшого розгляду щодо аналізу фінансової стійкості та її оцінки на прикладі ПАТ КБ «ПриватБанк».

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Актуальність даного дослідження

визначається тим, що на даний час немає єдиного підходу до аналізу фінансової стійкості банків в Україні. До того ж, негативна макро- та мікроекономічна та політична ситуації зумовлюють необхідність дослідження фінансової стійкості банківської системи в цілому, щоб на основі узагальнених даних розробити заходи, щодо покращення фінансової стабільності як окремих банків, так і банківської системи зокрема.

Мета та завдання дослідження. Мета дослідження полягає в узагальненні та подальшому розвитку теорії та методики фінансової стійкості комерційних банків на прикладі ПАТ КБ «ПриватБанк».

Виклад основного матеріалу. У зв'язку з дестабілізацією ринку банківських послуг, що зазнає впливу від різних економічних факторів (екзо- та ендо-економічних), значне місце приділено забезпеченню фінансової стійкості не лише окремого банку, а й всієї банківської системи. Саме тому в умовах економічної глобалізації питання щодо за-

безпечення фінансової стійкості є пріоритетним завданням комерційних банків.

У теперішній час питання фінансової стійкості інтенсивно досліджується науковцями з точки зору якісного індикатора банківського процесу.

Проте серед економістів немає єдиного підходу до визначення поняття фінансової стійкості банку. Досить часто фінансову стійкість ідентифікують з такими економічними поняттями, як платоспроможність та ліквідність. Так, деякі науковці стверджують, що фінансова стійкість банку визначається рівнем його ліквідності та платоспроможності. Необхідно відзначити, що ліквідність комерційного банку характеризує механізм швидкого перетворення активу у готівку з метою забезпечення своєчасного виконання боргових зобов'язань, а платоспроможність характеризується рівнем забезпеченості фінансових зобов'язань банку власним капіталом, що дозволяє банку виконати законні вимоги перед кредиторами. Безумовно, це важливі складові, але врахування даних понять для визначення фінансової стійкості банку є недостатнім.

Так, наприклад, глосарій банківської термінології визначає фінансову стійкість, як стан банку, що забезпечує баланс грошових потоків, відображає достатність власного капіталу для підтримки платоспроможності та ліквідності, а також його рентабельності. Фінансова стійкість означає, що банківська установа здатна своєчасно платити за своїми зобов'язаннями і забезпечувати прибутковість на рівні, достатньому для нормального функціонування на ринку банківських послуг [2, с. 2].

На фінансову стійкість банківської системи впливає безліч факторів, які, залежно від якісних і кількісних характеристик їх впливу, мають як позитивне, так і негативне значення. Вони поділяються на фактори-стимулятори та фактори-дестимулятори. До стимуляторів відносять фактори, високі значення яких бажані з економічної точки зору та свідчать про сприятливі умови для підвищення рівня конкурентоспроможності банку. До дестимуляторів належать фактори із протилежними якостями. Однак внаслідок орієнтації банків на обслуговування певних цільових сегментів ринку банківських послуг, одні й ті самі фактори можуть бути як стимуляторами, так і дестимуляторами [1, с. 43].

Негативно впливає на рівень фінансової стійкості банків ряд таких факторів: падіння доброякісності банківських активів; зниження довіри з боку вкладників; девальвація валюти; зниження поточної ліквідності; скорочення капіталізації банків; зменшення ресурсної бази банків; зростання процентної ставки; збільшення неповернутих валютних кредитів; складнощі із залученням нових інвестицій та падіння кредитних рейтингів великої частини українських банків [3, с. 29–30].

Ми бачимо, що фінансова стійкість визначається сукупністю впливу екзо- та ендо-факторів, які можуть впливати на неї як позитивно, так і негативно.

Фінансова стійкість виступає індикатором фінансового стану банку, який відображається як якісна характеристика його діяльності. Виділяють чотири методи оцінки фінансової стійкості банківських установ, які постійно вдосконалюються. До них належать коефіцієнтний аналіз, метод порівняння, графічний метод та метод табличного відображення показників.

Під час аналізу фінансової стійкості ПАТ КБ «Приватбанк» був застосований метод коефіцієнтного аналізу. Сутність даного методу полягає у дослідженні фінансової звітності, на основі якої будується система аналітичних показників, які да-

ють змогу оцінити поточний фінансовий стан банку. У межах даного дослідження розглядаються коефіцієнти (табл. 1) [5], що найкращим чином, з нашого погляду, характеризують фінансову стійкість банку, та порівнюються з відповідними нормативними або оптимальними значеннями. Сукупність даних показників спрямована на оцінку рівня капіталізації, ліквідності, прибутковості банку.

Аналіз показників фінансової стійкості виявив, що усі показники, які її характеризують (табл. 1, 2), крім коефіцієнту рентабельності капіталу, знаходяться в межах нормативу, що дозволяє зробити такі висновки щодо фінансової стійкості ПАТ КБ «Приватбанк»:

- коефіцієнт надійності (співвідношення власного капіталу до суми зобов'язань за нормативного значення не менше 5%) станом на 01.01.2012 р. мав тенденцію до зросту і становив 13%, а станом на 01.01.2013 дещо знизився і становив 11,7%; тобто таким чином банк має нормальну забезпеченість власним капіталом, а тому і фінансову надійність, тобто досяг рівня, за якого він не залежить від залучених коштів грошового ринку

- коефіцієнт фінансового важеля (відношення зобов'язань банку до власного капіталу за мінімально допустимого значення не більше 20%) станом на 01.01.2012 зупинився на позначці у 7,66%, а наступного року дещо підвищився і на 01.01.2013 складав 8,53%; це означає, що банк підвищив свою активність щодо залучення вільних грошових коштів, за невисокого рівня забезпеченості власним капіталом

- коефіцієнт достатності капіталу (відношення власного капіталу до загальних активів у межах норми не менше 10%) мав тенденцію до росту і на 01.01.2012 становив 11,5%, а на 01.01.2013 мав деякий спад і склав 10,6%; це свідчить про фінансову грамотно сформовану структуру активів банку

- коефіцієнт загальної ліквідності (відношення активів банку до його зобов'язань за нормативного значення не менше 100%) мав низхідну тенденцію і станом на 01.01.2012 зупинився на позначці в 113%, а вже наступного року взагалі 110,4%; це означає, що банк здатен покривати власні зобов'язання за рахунок сформованих активів

- коефіцієнт миттєвої ліквідності (відношення коштів на коррахунках та готівки в касі до зобов'язань в депозитах усіх видів в межах не менше 20%) мав висхідну тенденцію росту і станом на 01.01.2012 р. становив 59%, а через рік 01.01.2013 аж 73%; цей коефіцієнт встановлюється для контролю за своєчасним виконанням власних зобов'язань за рахунок високоліквідних активів, тобто банк своєчасно розраховується зі своїми боргами

- коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань (співвідношення дохідних активів до його зобов'язань при оптимальному значенні 70–80%)

- зменшився станом на 01.01.2011р. до 79%, а наступного року значення даного коефіцієнта впало нижче оптимального -58%; банк має можливість частково розраховуватися власними дохідними активами, що підвищує рівень захищеності і стійкості банку

- коефіцієнт рентабельності активів (відношення чистого прибутку до середньорічного власного капіталу в межах норми не менше 1) зменшився 01.01.2012 до нормативного показника в 1, а вже 01.01.2013 і зовсім до 0,9%, що менше норми; це означає, що сформовані активи не приносять прибутку, що є негативним явищем

- коефіцієнт рентабельності власного капіталу (відношення чистого прибутку до середньої вартості власного капіталу в межах оптимуму не

менше 15) зменшився до 9 станом на 01.01.2011, а наступного року обвалився до значення 8,4 станом на 01.01.2012; тобто власний капітал використовується нерационально і не приносить фінансових явищ, основний показник ефективності банку критично нижче оптимального

- чиста процентна маржа (різниця між процентними доходами та процентним витратами до

середньорічної вартості активів в межах нормативного значення не менше 4,5) збільшився 01.01.2011 до позначки в 5,5, в той час як станом на 01.01.2012 різко зменшився до 4,7; тобто баланс працюючих і не працюючих активів збалансований, що дозволяє збільшувати отримуваний дохід.

Таким чином узагальнивши методичні підходи (коефіцієнтний аналіз) до аналізу фінансової стій-

Таблиця 1

Показники фінансової стійкості та ефективності діяльності банку

Н.за порядком	Найменування показника	Алгоритм розрахунку	Економічний зміст
1	Коефіцієнт надійності	Відношення власного капіталу до загальної суми зобов'язань	Показує рівень залежності банку від залучених коштів
2	Коефіцієнт фінансового важеля	Відношення зобов'язань банку до вартості власного капіталу	Розкриває здатність банку залучати кошти на фінансовому ринку
3	Коефіцієнт достатності капіталу	Відношення власного капіталу до вартості активів	Характеризує достатність власного капіталу для покриття ризиків
4	Коефіцієнт загальної ліквідності	Відношення активів банку до його зобов'язань	Характеризує можливість банку в погашенні зобов'язань всіма активами
5	Коефіцієнт миттєвої ліквідності	Відношення коштів на коррахунках в банках та готівки в касі банку до зобов'язань в депозитах у всіх видах	Показує можливість банку погашати живими грошми з коррахунків і каси усі зобов'язання
6	Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань	Відношення дохідних активів банку до його зобов'язань	Свідчить про часткове погашення зобов'язань банку поверненнями дохідних активів
7	Коефіцієнт рентабельності активів	Відношення чистого прибутку до середньої вартості активів банку	Характеризує рівень окупності чистим прибутком середньорічних активів
8	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	Відношення чистого прибутку до середньої вартості власного капіталу	Характеризує рівень окупності чистим прибутком середньорічного власного капіталу
9	Чиста процентна маржа	Відношення різниці між процентними доходами та процентними витратами до середньорічної вартості активів	Розкриває рівень дохідності активів від процентної різниці

Таблиця 2

Вихідні дані для розрахунку показників фінансової стійкості та ефективності діяльності ПАТ КБ «Приватбанк» у 2011-2013 роках [4]

Показник	Значення, млн. гривень		
	01.01.2011 рік	01.01.2012 рік	01.01.2013 рік
1. активи загальні	113 437 222	145 118 473	172 428 712
2. активи дохідні	87494111	101531152	90472299
3. власний капітал	11 879 967	16 746 978	18 300 761
4. зобов'язання загальні	101 557 255	128 371 495	156127951
5. кошти в касі та коррахунках	19725932	21 770 908	26597511
6. чистий прибуток	1 370 179	1 425 816	1 532 760
7. процентні доходи	14 232 444	16 786 915	18 153 983
8. процентні витрати	8 429 808	8 846 283	10 104 859

Таблиця 3

Показники фінансової стійкості та ефективності діяльності ПАТ КБ «Приватбанк» станом на 1 січня 2011-2013 років

Показники	Значення			
	01.01.2011	01.01.2012	01.01.2013	Оптимальне
Коефіцієнт надійності	0,117	0,13	0,117	>0,05
Коефіцієнт фінансового важеля	8,55	7,66	8,53	<20
Коефіцієнт достатності капіталу	0,105	0,115	0,106	>0,1
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,17	1,13	1,104	>1
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	0,58	0,59	0,73	>0,2
Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань	0,86	0,79	0,58	0,7-0,8
Коефіцієнт рентабельності активів	1,2	1	0,9	>1
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	11,5	9	8,4	>15
Чиста процентна маржа	5,1	5,5	4,7	>4,5

кості банківської установи за класичною системою стійкості ПАТ КБ «Приватбанк», яке встановило, показників, було проведене дослідження фінансової стійкості ПАТ КБ «Приватбанк», яке встановило, що банк є відносно фінансово-стійким.

Список літератури:

1. Вовк В. Я. Забезпечення фінансової стійкості банківської системи в умовах кризи [Текст] / В. Я. Вовк, Ю. В. Дмитрик // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2011. – № 2. – С. 43.
2. Науменкова С. В., Міщенко С. В. Розвиток фінансового сектору України в умовах формування нової фінансової архітектури // – К.: УБС, ЦНДНБУ, 2009. – 384 с.
3. Пацера М. М. Світова фінансова криза та її наслідки для банківської системи України [Текст] / М. М. Пацера // Вісник НБУ. – 2009. – № 1. – С. 28–33.
4. Річний фінансовий звіт ПАТ КБ «Приватбанк» за 2011–2013 рр. http://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=74208
5. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; За ред. А. М. Герасимовича. – К.: КНЕУ, 2004. – 599 с.

Лукин В.А., Гребенюк К.Ю.

Харьковский институт банковского дела
Университета банковского дела Национального банка Украины

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К АНАЛИЗУ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ БАНКОВСКОГО УЧРЕЖДЕНИЯ

Аннотация

В статье рассмотрены теоретические и методические аспекты исследования финансовой устойчивости коммерческих банков на примере ПАО КБ «ПриватБанк», осуществлен анализ финансовой устойчивости с помощью системы коэффициентов, сделаны выводы о состоянии финансовой устойчивости банковского учреждения.

Ключевые слова: финансовая устойчивость, коэффициент, ликвидность, анализ.

Lukin V.O., Hrebenuk K.Y.

Kharkiv Institute of Banking,
University of Banking of the National Bank of Ukraine

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACHES TO ANALYSIS OF FINANCIAL STABILITY OF BANKING INSTITUTION

Summary

The theoretical and methodological aspects of studying the financial stability of the banks on the example of PJSC CB “Privatbank” have been considered. The analysis of the financial stability is carried out through a system of indicators. Conclusions concerning the situation of the financial stability of the bank are made.

Keywords: financial stability, liquidity, analysis, coefficient.